

PREDSTAVLJEN JAIĆEV ZBORNIK

ZAGREB, 10. svibnja - Kao manje poznat pisac i sudionik hrvatskog narodnog preporoda, franjevac Marijan Jaić čija je djela dobro poznavao i u Hrvatskoj bibliografiji godine 1860. naveo Ivan Kukuljević Sakcinski, ali i Tomo Maretić Hrvatskom pravopisu latinskim slovima, u naše je doba zasluzeno dobio životopis, rekao je u ponedjeljak na predstavljanju knjige »Jaićev zbornik« u palači HAZU akademik Josip Vončina. Potom je akademik Stjepan Babić, priredivač zbornika, primakao pozornost na činjenicu da pisci kao Jaić nisu pisali slavonskim govorima već hrvatskim književnim jezikom. Uostalom, Jaić nije pisao književnost, njegova djela potječu s područja glazbe, čudoreda, dušobrižništva, bogoštovlja i jezikoslovija.

Pisao je, istaknuo je akademik Babić, da u jeziku slavonskih pisaca nalazimo crta koje nijesu bile hrvatske, a uznatojao je da za strano filozofsko nazivlje nadje hrvatsko. Nisam mogao otrpjeti da ne ističem njegovu veličinu, nastavio je akademik Babić, i da ne spomenem njegov »Vinac pismarica« tiskan u 120.000 primjeraka i u 27 izdanja. Ta knjiga, koja je stavljana u ljesove ljudi koji su pokapani, uvelike je utjecala na našu pismenost i kulturu te će »Jaićev zbornik« poslužiti da ovaj prošlostoljetni kulturni djelatnik zadobije svoju stvarnu veličinu i mjesto u enciklopedijama.

I provincijal franjevačke provincije dr. Emanuel Hoško istaknuo je značenje ovoga zbornika kojim će Jaić dobiti pristup sadašnjosti, jer je između ostalog kodificirao hrvatski jevni crveni kanon. Pisao je usprkos slavonizmima, zaključio je dr. Hoško, tako da ga mogu razumjeti, primjerice, Makrani i Slavonci i svi Hrvati od Budima i Temišvara pa sve do rodnog mu Slavonskog Broda. Na predstavljanju zbornika govorio je i o. Vatroslav Frkin upozorivši da je prvo izdanje Jaićeve zbornika nosilo naslov »Bogoljubne pise«. (S. Begović)

KONFERENCIJA O KNJIŽNICAMA

ZAGREB, 10. svibnja - Dvadeset i osmu međunarodnu konferenciju ABDOS-a (kratica: njemačkog naziva što u prijevodu znači - Radna zajednica knjižnica i dokumentacijskih centara za istraživanje istočne, srednjoistočne i jugoistočne Europe), što se od 10. do 13. svibnja održava u Zagrebu, otvorio je u ponedjeljak u Staroj gradskoj vijećnici ministar kulture mr. Božo Biškupić. Institucija ABDOS utemeljena je 1971. s ciljem unaprjeđivanja suradnje knjižničara, posebice u nabavi potrebne literature, tadašnjih socijalističkih zemalja. Podsetjivši da je reč o prioritetu zaštiti i očuvati knjižnični fond te samirati zgrade knjižnica i opremati ih.

Pod radnim nazivom »Transformacija u srednjoj, istočnoj i južnoj Europi te njezin odraz na informacijske i dokumentacijske znanosti« konferencija ABDOS će okupiti oko stotinu sudionika iz Njemačke, Slovačke, Hrvatske, Austrije, baltičkih zemalja, Rusije, Bjelorusije, Poljske, Češke, Madarske, Bugarske, Rumunjske, BiH, Slovenije i Makedonije. Razmatrat će se problemi knjižničarstva, nakladništva i zakonodavstva što se odnosi na ta područja. Sudionici su pozdravili i dr. Josip Stipanov, dr. Ljiljana Djeković-Sachs, dr. Franz Görner, a predavanje »Kultura i tranzicija u Hrvatskoj« održao je dr. Vjeron Katunarić. (B.M.)

DUGO PLESANJE U NOĆ

HNK u Osijeku / Hrvatska prazvedba drame »Žetveni ples« Briana Friela u režiji Željimira Mesarića / Drama opservira prije svega temu gubitništva

Drama o ispraznou trajanju: »Žetveni ples«

OSIJEK, 10. svibnja - Prije četrdesetak godina tada mladi redatelj Momir Lukšić uprizorio je u osječkom HNK »Dugo putovanje u noć« Eugena O'Neilla. Bila je to i zadugo ostala kulturna predstava jedne generacije koja danas u teatru tek obnavlja svoja sjećanja. Predstavom »Žetveni ples« (u izvorniku »Dancing at Lughnasa«) redatelj Želimir Mesarić zajedno s dramaturgom Davorom Špišićem ponovno je snažno progovorio o evidentnim gubitnicima, nimalo krivim za vlastiti usud. Oni su tu nazvali »dugim plesanjem u noći«. Hrvatska premjera drame irskog suvremenika Briana Friela izvedena je u petak i reprizirana u subotu i nedjelju na pozornici osječkog HNK.

Bila je to po svemu vrlo dobra predstava i susret s autrom za koga je Peter Brook rekao da ga najviše cijeni od

tlijiv, gotovo razrušen dom kao odslik ruševnog stanja onih koji tu obitavaju. Redatelj Želimir Mesarić i dramaturg Davor Špišić, koji se dobro razumiju, prihvatali su natrube ovoga »irskog Čehova« tek toliko da bi uvjernjivost likova i radnje izbjegla naturalističku grubost.

Poetska umekšavanja dodijelili su glumcu Saši Anočiću, kao »bijesno dječaku«, koji je izvanrednom naracijom povezuje linije priče. Taj, inače, Frielov dramaturski dvojben postupak, upravo zahvaljujući vrsnoj reziji, ne optereće predstavu. I Krešimiru Mičiću kao Michaelovu ocu podarenu je kontrapunktirana mekoća, pa donekle i Velimiru Čokljatu u ulozi svećenika misionara Jacka. Sva tri muška lika u predstavi samo su »dodatačni« aktori, ali su ih glumci izvanredno interpretirali.

Pet glumica »Žetvenog plesa« posve su profilirane i bilo ih je zadovoljstvo gledati. Od Tatjane Bertok koja »potpaljuje« onaj početni ples krv i temperamente, preko odlične Sandre Lončarić kao dječakove majke i nerealizirane žene, do Anite Schmidt koja u ulozi Agnes kontrolirano ekonomizira glumačkim sredstvima. Nela Kočić je dosljedno ostvarila ulogu jedine racionalne osobe sa stavovima i uvjerenjima dok je Lidija Florijan u ulozi dobrodusne Rose unijela prosaj dobrote u predstavu.

Osječki »Ples u Lughnasi« posjeduje nevjerojatnu interpretacijsku lakoću i te vrlinu predstave publike pozdravila s odobravanjem. Tekst je prevela Ksenija Horvat, jezična savjetnica bila je Sandra Ham. Kostime u predstavi kreirala je Irena Sušac, a vrlo dobru glazbu prepoznatljivih irskih motiva i forme skladaj je Igor Valeri, uz sugestivnu pomoć Željimira Mesarića.

LJUBOMIR STANOJEVIĆ

ARHITEKTURA KOJA PAMTI

ZAGREB, 10. svibnja - Izložba originalnih kazališnih i scenografskih radova velikog talijanskog arhitekta Alda Rossija (1931. - 1997.), nakon gostovanja u Budimpešti, otvorena je ovih dana u Muzeju grada Zagreba. Jasla je to arhitekta i glavnoga urednika renomirane arhitektonске biblioteke »Psefima« Udrženja hrvatskih arhitekata Krešimira Rogine koji je u suradnji s Talijanskim centrom za kulturu uspio zanimljivo izložbu premijetati u Zagreb.

U izvornoj postavi Željka Kovacića na bjele panope je stavljeno 127 skica, slika, projekata i fotografija, kako arhitektonskih ostvarenja tako i kazališnih scenografija koje je Rossi radio diljem Europe. Pažnju posjetitelja nadasve će privući glasoviti ploveće kazalište »Teatro del mondo« kojeg je Rossi izgradio za »preatrantički« postmodernistički Venecijanski bialne 1980. U drvenoj plovećoj građevini jednostavne geometrije, nastaloj tragom venecijanske arhitekture, što je gostovala i u nizu hrvatskih gradova, Rossi je povezao gotovo sve ideje kojima se bavio u svojoj znamenitoj teoriji arhitekture. Oblikovnom analogijom sugerirano je da je ploveće kazalište integralni dio Venecije dok je drvena obloga davala doznanja da je tek privremena pojava u

poznatoj veduti. »Teatro del Mondo« zapravo je sačinjavao dopunu povijesnog oblika Venecije koja je stvorila mogućnost novog spoznavanja grada na transcendentnoj razini čime se Rossi intenzivno bavio.

Izložba se održava u prigodi hrvatskoga prijevoda Rossijeve knjige »Arhitektura grada«, tiskane u biblioteci »Psefima« Naklade društva arhitekata, građevinarstva i geodeta Karlovac, što će biti predstavljeno 13. svibnja u Karlovcu, a potom i 25. svibnja u Muzeju grada Zagreba, kada će biti održano i predavanje Patrizie Mantini. Riječ je o knjizi koja je unijela radikalne novine u promišljanju arhitekture, od sredine šezdesetih kada je tiskana do danas, postavši na posljeku kulturna knjiga arhitektonskih literatura. Posebna vrijednost tog djela jest to što se Rossi u raspravama dotiče i hrvatske arhitektoniske baštine navodeći pretvorbu Diklećijanove palače u grad kao jedan od ključnih primjera i dokaza posebnih kapaciteta arhitekture koja omogućuje velike, čak i nepredviđene preobrade funkcija i oblika unutar arhitektonskih struktura.

Rossi, kako je istaknuo Krešimir Rogina na otvorenju izložbe, imao je velik, ako ne i odsudan utjecaj na arhi-

Prevaratička arhitektura: »Il Teatro del mondo« Alda Rossija

tekte školovane tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina. Arhitekt kojeg su neki teoretičari zvali »najvećom postmodernističkom planetarnom zvjezdnom«, a neki mu pak zamjerali »hladnoću« arhitektonskoga jezika, brisao je granice između urbanizma i arhitekture, slikarstva i dizajna, a napose granice između »velikih« i »malih« umjetničkih zadataka. Bavio se i problemom iluzije u umjetničkom stvaralaštvu.

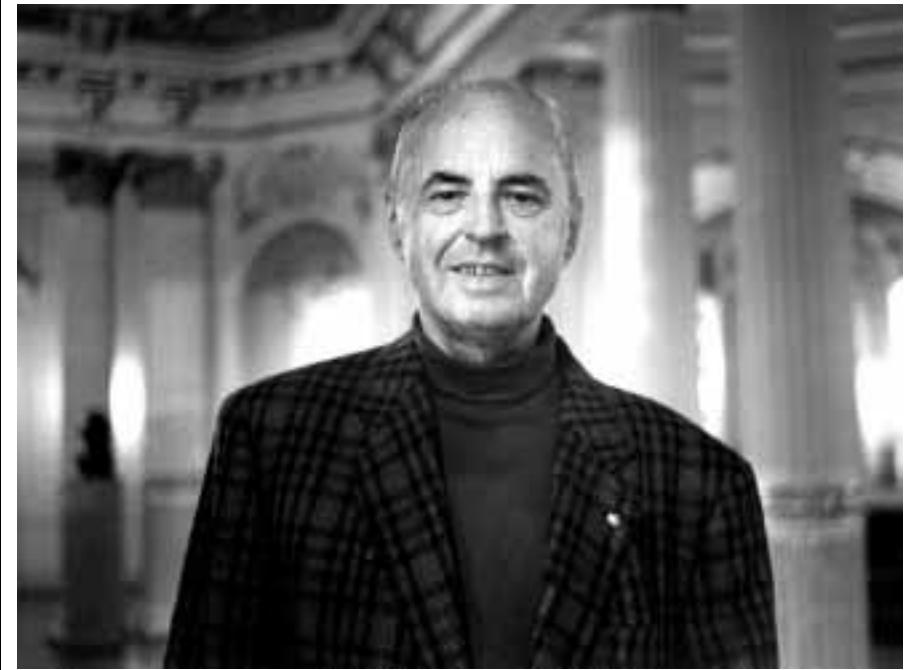
MARINA TENŽERA

U ČAST MILKU KELEMENU

Peti Kelemenovi dani u Slatini / Festival počinje u četvrtak otvorenjem izložbe i nastupom Zagrebačkoga gudačkog kvarteta, a završava u nedjelju / Uspjeh Kelemenova novog oratorija »Pozdrav svijetu«

pored emotivnosti pjesnikova teksta »ostao samosvojan i dramatski uzbuden«.

I o tome djelu će vjerojatno biti govor na Petim Kelemenovim danim u njegovoj rodnoj Slatini, kojim će se festivalom obilježiti i skladateljeva 75. obljetnica života. Kelemenovi dani počinju u četvrtak, 13. svibnja, izložbom u povodu te njegove godišnjice, zatim nastupom Zagrebačkog gudačkog kvarteta koji će pored Baleta svirati i samog Kelemena, a na to će se nadovezati gostovanje Baleta zagrebačkog HNK s novom, na ovom

Jedan od najznačajnijih skladatelja našeg stoljeća: Milko Kelemen

nama kritike, publike veoma dojmljivo.

Znademo da ta izvedba, na žalost, nije stigla u predviđeni termin nemot protoklog, jubilarog Zagrebačkog biennala suvremene glazbe, gdje je trebala gostovati odmah poslije prazvedbe. No, značenje koje je nadružbom za to djelo Kelemenu dao veoma ugledan ansambel iz Leipziga, jednog od europskih gradova najstarije i najznačajnije glazbenе tradicije, i koje je, osim neostvarene namjere za nastup u Zagrebu, predviđeno za izvedenje u Madridu, Londonu i Japanu, svjedoči dovoljno o ugledu hrvatskoga skladatelja čija su nova djela stalno prisutna u Leipzigu još od godine 1972.

Mnogobrojne kritike koje su nam došle u ruke ističu izvanredno Kelemenovo nadahnute stihovima najvećeg američkog pjesnika Walta Whitmana iz zbirke »Grashalme«, te svojevrsne himne demokraciji i ljubavi za sve ljudе, sva mora, sve rijeke, za cijeli planet. Skladatelj se u opsežnom djelu poslužio recitatoru koji radnju vodi na jeziku zemlje u kojoj se tog časa djelo izvodi, a četvero solista i dva zbora odgovaraju mu na nizu svjetskih jezika dok se u operetalnom dijelu izdvajaju i tri koncertne oaze, namijenjene glasoviru, violinu i violončelu. To sve je skladatelj zamislio kao »Pozdrav svijetu« (»Salut au Monde«), a kritika ističe da je i

NENAD TURKALJ

Sachi je brzo zatreptala.

- Ali neće ni dijd isto odmah otici? - upitala je.

- Sigurno, i ja tako mislim. I ne osjećam da se on toga boji. Zapravo, stekla sam dojam da on samo čeka da ona ode, kako bi se on ciste savjeti mogao vratiti bijelom svijetu!

Sachi se nasmijala. Ispričala sam joj o tatinom izvješnjaju i skustvu i ona je shvatila.

Ponovo sam ispuhalu nos.

- Mama, bojte ti je da se sada odjeneš, inače ćeš zakasniti - rekla je. - Hoćeš li moći večeras raditi?

Sachi je u trenučima krize bila istodobno osjećajna i praktična. Sjećam se kako je s najboljim rezultatom položila ispit stjuardese u Quantas Airways. Na vrh ju je dovela njezina reakcija na testu simulacije prisilnog spuštanja. Bila je jedina koja je ostala mirna i pribrana. Dio tega je i sada mi je pokazivala.

Spustila sam se u duboki čučanj da vidim kako mi je u tijelu.

- Sigurno, mogu raditi - rekla sam znajući da me ništa ne može sprječiti da nastupim kad to publiku od mene očekuje. Neka vrsta pounutrene profesionalne etike uvijek me spriječi da otkačem predstavu. Za mene je bilo doslovce nemoguće da si tako udovoljavam. S Europejske turneje sjećam se većer kad sam u Beču igrala dvije predstave s temperaturom od 41 stupnja Celzijevih. Do kraja druge predstave moja se temperatura normalizirala. Iste godine sam u Vegasu. Lječnik mi je rekao da tri tjedna ne bih smjela, a dva mjeseca plešati.

(Nastavljaju se)
»Knjigu Shirley MacLaine «Ples u svjetlosti» objavio je, u prijevodu Ljiljane Šćurić, zagrebački nakladnik V.B.Z., tel. 01 / 6241-254.

KNJIŽEVNI PODLISTAK

- Da, mama. Znam - rekla sam.
- Hvala ti. Volim boju lavande i pulover je od stvarno mekanog materijala.

Cekala sam.

- Cuj, dušo - počelo je. - Ne želim te uzneniravati kad već možam misliti na toliko stvari, ali upravo sam došla kući iz liječničke ordinacije. Napravio mi je EKG. Mislila sam da će to biti rutinski, ali usred EKG-a srce mi je otkazalo. Napravili su mi rentgen i našli ugrušak na plućima koji se kreće prema srcu. Tako će me liječnik smjestiti u bolnicu i pokušati otkloniti ugrušak. Ne želim se prenemagati, ali ozbiljno.

Zapravo ona nikad nije dramatizirala oko svoga zdravila, bolje i bojova, pa čak ni kad je u starijim dobi redovito lomila kosti. Mogla sam čuti iskrenu zabrinutost u njezinu glasu; željela je pripremiti na najgorje.

Nisam znala što reći.

- Što ti kaže liječnik? - upitala sam skrhabo.

- On samo kaže da odmah moram u bolnicu. Zato idem za pet minuta. Drago mi je što si nazvala prije nego što odem, tako da sam ti sama mogla reći u čemu me razmišljam.

- Sad me slušaj, draga - rekla je zapovijedno - što bude bilo, bit će. Imala sam divan život i ako je vrijeme, vrijeme je. Želim da znaš da te jako volim i budi dobro večeras na pozornici. Sjeti se samo da sam je tako trudila oko svog slomljenega ramena da bih mogla doći u New York i vidjeti prije nego što možu reći. I uvek sam te voljela, izmolim koju molitvu za mene.

- Sad me slušaj, draga - rekla je - zbor moje boje bilo. Nisam mogla niti njezine prikladne riječi. Nišam željela reći, »Oh, bit će sve u redu«, jer ona je bila iznad te vrste uljedne besmislice.

- Volim te, draga - rekla je - više nego što mogu reći. I uvek sam te voljela, izmolim koju molitvu za mene.